

Project CHILD.FOR.CHILD

Children for children wellbeing: strengthening National
Child Care System to guarantee equal rights for all children
European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

UNIVERSITÀ
DEGLI STUDI
DI PALERMO

CHILD.FOR.CHILD TRAINING TOOLKIT

MODUL N 2.3

CONSTRUCTIA PARTICIPATIVA A PROIECTULUI PENTRU AUTONOMIE

Sara Degl'Innocenti
Researcher - Istituto degli Innocenti

Conținutul acestei prezentări reprezintă doar opinia autorului și este responsabilitatea sa exclusivă. Comisia Europeană nu își asumă nicio responsabilitate pentru modul în care vor fi folosite informațiile conținute de acesta.

This project "CHILD.FOR.CHILD" was funded by the European Union's
Rights Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

Experimentarea Națională Tinerii care părăsesc sistemul de îngrijire (Care Leavers)

Construcția participativă a proiectului pentru
autonomie

Palermo, 31 ianuarie 2020

Sara Degl'Innocenti
Cercetător la Institutul Innocenti

Conceptul de autonomie

Gravitează în jurul a trei dimensiuni care sunt strâns legate și interacționează între ele:

- Autonomia ca *a ști să faci* (proces)
- Autonomia ca *independență* (rezultat)
- Autonomia ca *“stare internă”* (proces de reziliență)

Realizarea autonomiei înțelese ca *independență* (a avea un loc de muncă, a avea o casă, a avea o disponibilitate economică adecvată pentru cheltuieli ...) este strict legată de *dobândirea de competențe transversale* care permit atingerea acestui rezultat (știind cum să faci o muncă, să știi să cauți o casă ...) și de a-l sprijini în timp (știind să gestionezi și să cureți o casă, să știi cum să gestionezi banii, să știi cum să gestionezi documentele personale, să știi cum să gestionezi alimentația personală, să știi cum să gestionezi îmbrăcămintea și obiectele personale)

Ambele dimensiuni, *autonomia ca rezultat și ca proces*, susțin și sunt la rândul lor întărite prin atingerea unui nivel suficient de autonomie ca „stare internă”, înțeleasă ca rezultatul unui proces de reziliență.

Reziliența

- Reziliența este un proces prin care subiectul dezvoltă capacitatea de a depăși cu succes experiențele adverse și dureroase, reorganizându-și viața într-un mod pozitiv. Reziliența, nefiind un dar înnăscut, este construită folosind atât resursele interne, cât și externe ale individului și, mai presus de toate, prin promovarea factorilor de protecție și limitarea condițiilor de risc.
- Factorii interni care duc la reziliență sunt legați de capacitatea subiectului de a „privi” propria ființă fără teamă și fără a fi nevoit să nege unele părți din el însuși și din istoria sa, dezvoltându-și stima de sine și auto-eficacitatea, dar și extinzându-și propriul bagaj de experiențe și de abilități practice, sociale și relaționale
- Pe de altă parte, factorii externi aparțin dimensiunii de mediu, contextuale și teritoriale de referință și se transformă în factori de protecție atunci când subiectul poate conta pe o rețea de persoane și figuri semnificative, constante și de sprijin, care îl ajută să se simtă adecvat, competent, liber să existe și să conteze afectiv pentru cineva și, mai presus de toate, îl ghidează și îl susțin în urmărirea obiectivelor pe parcursul vieții.

Din acest motiv, proiectul de autonomie va acționa asupra consolidării calităților interne ale fiecărui beneficiar și, în același timp, asupra construirii unor condiții externe favorabile realizării bunăstării individuale, precum: acces la resurse materiale, îmbunătățirea relațiilor, sentimentul de apartenență la comunitate, respectarea și aplicabilitatea drepturilor, „locurile” de participare.

Analiza Preliminară

Este prima componentă a evaluării multidimensionale, identifică nevoile băiatului/fetei; ia în considerare factorii de vulnerabilitate, resursele și capacitățile individuale, și ale rețelei de sprijin.

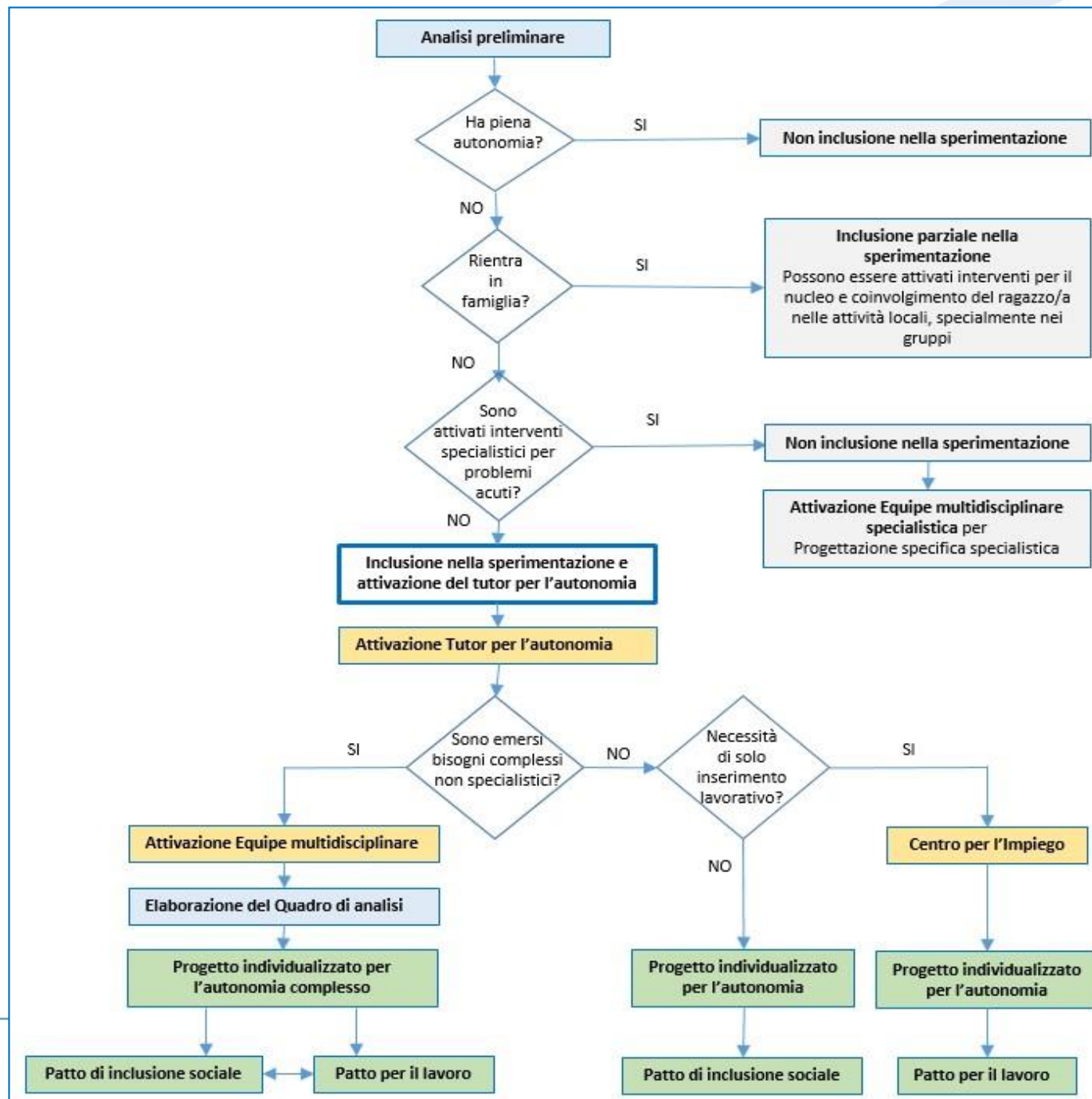
Începe în cele 12 luni anterioare părăsirii sistemului și implică în mod activ fata/băiatul.

Formularul AP este compus din cinci secțiuni

- SECȚIUNEA 1 - Date personale ale beneficiarului și informații despre familia de origine
- SECȚIUNEA 2 - ISEE - Indicator cu privire la situația economică a copilului
- SECȚIUNEA 3 - Nevoile solicitantului (nevoi de îngrijire, sănătate, operațiuni; situație economică; situația profesională și profilul de angajare, educație, formare profesională; condițiile de locuire; rețele de familie și sociale)
- SECȚIUNEA 4 – Servicii active pentru copil
- SECȚIUNEA 5 – Definirea elementelor sintetice ale proiectului care poate fi activat

	Campo	Dominio	Indicazioni di orientamento ai fini della definizione del percorso nei servizi
3.1	Bisogni di cura, salute e funzionamenti		
3.1.a	Stato di salute	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Buono stato di salute e crescita regolare ☐ Crescita non regolare ☐ Patologie lievi e temporanee ☐ Patologie lievi permanenti ☐ Patologie croniche gravi ☐ Problemi psicologici o psichiatrici ☐ Con difficoltà di apprendimento ☐ Con bisogni educativi speciali (BES) riconosciuti ☐ Disabilità certificata non rilevata nella DSU³ ☐ Disabilità per la quale è in corso la certificazione 	<p><i>Nel caso in questa area di osservazione siano presenti bisogni acuti/complessi che richiedono la presa in carico del soggetto interessato da parte dei servizi specialistici (Servizi sanitari; Centro salute mentale; Servizi dipendenze, etc) e non vi siano altri bisogni di intervento, non è necessario procedere alla costituzione della équipe multidisciplinare rinviando al servizio specialistico.</i></p> <p><i>Nel caso in cui siano presenti bisogni acuti/complessi si procede con la definizione di un quadro di analisi approfondito e la definizione di un progetto per il ragazzo con il supporto di una équipe <u>multi-disciplinare</u>.</i></p>
3.1.b	Bisogni di cura e funzionamenti personali e sociali ⁴ :	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Nessuna particolare criticità ☐ Con relazioni sociali con i pari deboli (vede un pari fuori dal contesto scolastico meno di 1 volta a settimana; non frequenta attività educative extrascolastiche) ☐ Con comportamenti sociali violenti, antisociali (es. bullismo, uso di alcool o droghe ecc.) ☐ Con altre difficoltà relazionali e/o comportamentali ☐ Vittime di maltrattamento / abuso o di "violenza assistita" ☐ Coinvolti in procedure penali ☐ Difficoltà organizzative ☐ Problemi di ruolo e cura di <u>se</u> (trascuratezza, scarsa pulizia, ordine e cura del proprio aspetto, abbigliamento inadeguato) ☐ Difficoltà nel fronteggiare problemi di dipendenza (alcool, sostanze stupefacenti, ludopatia) ☐ Difficoltà legate a lutto recente ☐ Altri eventi traumatici ☐ Grave conflittualità familiare nel nucleo di origine ☐ Isolamento sociale ☐ Problemi legati a gravidanze precoci ☐ <u>Altro</u>, specificare 	
3.2	Situazione economica		
3.2.a	Spese	<p>Le risorse disponibili rendono difficile al ragazzo affrontare le seguenti spese:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Comprare il cibo necessario ☐ Comprare vestiti di cui ha bisogno 	<p><i>Questa area di osservazione rileva ai fini della definizione del progetto, aiutando a identificare i fabbisogni del beneficiario.</i></p>

3.3	Situazione lavorativa e profilo di occupabilità		
3.3.a	Condizione lavorativa	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nessuna particolare criticità ☐ Problemi di salute che ostacolano la partecipazione al mercato del lavoro ☐ insufficienti competenze linguistiche ☐ Insufficienti competenze informatiche/digitali ☐ Assenza titolo di studio adeguato/precoce abbandono degli studi ☐ Competenze formative insufficienti per l'accesso al mercato del lavoro o a lavori sufficientemente remunerativi ☐ Assenza di esperienza lavorativa ☐ Giovane NEET, non occupato né impegnato in corsi di formazione³ ☐ Difficoltà di tenuta del rapporto lavorativo ☐ Altro , specificare 	<p><i>Se non si presenta nessuna criticità lavorativa, il progetto può essere definito con il servizio sociale, non presentandosi alcuna criticità lavorativa.</i></p> <p><i>In alternativa può essere utile rimandare il ragazzo non occupato ai Centri per l'impiego per la definizione dei patti di servizio o dei programmi di ricerca intensiva di lavoro o l'iscrizione a "Garanzia giovani" (nel caso di giovani NEET) a meno che non emerga la necessità di un supporto più ampio per l'accesso al mercato del lavoro, a tale fine è necessario sviluppare un quadro di analisi approfondito attraverso una equipe multi disciplinare⁴.</i></p>
3.4	Ipotesi per soluzione abitativa autonoma post uscita comunità o famiglia		
3.4.a	Caratteristiche abitazione	<ul style="list-style-type: none"> ○ In affitto da privato ○ In affitto da soggetto pubblico (es. casa popolare) ○ Stanza in affitto ○ Ospitato gratuitamente/uso gratuito/Usufrutto ○ Altro specificare 	<p><i>Sulla base degli altri bisogni rilevati può essere utile procedere alla definizione di un quadro approfondito, coinvolgendo nella equipe multi-disciplinare gli operatori dei servizi rilevanti (Servizi per le politiche abitative; centro per l'impiego ecc.).</i></p>
3.5	Reti familiari e sociali		
3.5.a	Reti familiari e sociali	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nessuna particolare criticità ☐ Scarsa o assente rete amicale ☐ Debolezza delle reti sociali formali e informali ☐ Assenza del contesto familiare allargato e/o di altri adulti di supporto¹² ☐ Relazioni conflittuali con la famiglia ☐ Relazioni conflittuali con i servizi territoriali ☐ Altro specificare 	<p><i>Questa area di osservazione rileva ai fini della definizione del progetto, aiutando a identificare i fabbisogni del beneficiario.</i></p>

Cadrul de Analiză

Analiza preliminară poate fi îmbogățită cu **Cadrul de Analiză**, care este recomandat să fie completat pentru a colecta informații utile în elaborarea Proiectului pentru autonomie.

Cadrul de analiză este elaborat nu de fiecare asistent social, ci în colaborare cu echipa de proiect, implicând în mod necesar tutorele și beneficiarul pentru a ajunge la o înțelegere comună a punctelor tari și a elementelor de îngrijorare prezente în calea autonomiei.

Cadrul de analiză se dezvoltă de-a lungul a două domenii principale: **Contextul de viață și Nevoile și resursele persoanei**, fiecare împărțit în mai multe dimensiuni și subdimensiuni și declinate în indicatori cu o scară de evaluare de la 1 (forțe / resurse rare disponibile) la 6 (forțe / resurse importante disponibile).

La sfârșitul cadrului de analiză, echipa va identifica, de asemenea, dimensiunile care reprezintă prioritățile care vor fi supuse planificării.

DESCRITTORE SINTETICO DEI BISOGNI E DELLE RISORSE

Dimensioni		Intensità					
		1 Bisogno evidente	2 Bisogno moderato	3 Bisogno leggero	4 Né bisogno né punto di forza	5 Forza/risor sa	6 Evidente forza/risor sa
Area contesto di vita	1. Situazione economica A.- risorse economiche attuali e potenziali	0	0	0	0	0	0
	B. Capacità di gestione del budget e di risparmio	0	0	0	0	0	0
	2 situazione abitativa attivabile con l'uscita dalla comunità residenziale o dalla famiglia affidataria	0	0	0	0	0	0
	3 Bisogni di cura e carico di assistenza A. <u>Bisogni</u> di relazione, sicurezza, stabilità, autonomia e socializzazione	0	0	0	0	0	0
	B. Bisogni di base, di salute (fisici e fisiologici) e materiali	0	0	0	0	0	0

GHID PENTRU OBSERVAREA CADRULUI DE ANALIZĂ

<p>3 Bisogni di cura e carico di assistenza</p> <p>A. Bisogni di relazione, sicurezza, stabilità, autonomia e socializzazione</p>	<ul style="list-style-type: none">- Ha consolidato relazioni con i pari e gli adulti- Sa <u>collaborare</u>, sa fare cose insieme ad altri, sa inserirsi in un gruppo e rispettare le diversità- Sa mediare in situazioni di conflitto- Sa distinguere i vari contesti (formali, informali e non formali) e rapportarsi in maniera consona- Sa chiedere aiuto di fronte a situazioni problematiche e di fronte a processi di cambiamento- Sa monitorare il proprio processo evolutivo tenendo conto degli obiettivi prefissati- Sa gestire le proprie emozioni- Sa costruire progetti futuri- Ha conoscenza di sé e dei propri talenti- Ha la capacità di valutare le proprie competenze- Rispetta orari e appuntamenti- Sa comunicare informazioni e idee con un certo dettaglio e con capacità di critica personale- Sa usare i diversi registri linguistici, incluso il paragone, la metafora, lo scherzo ecc.- <u>Altro..</u>
<p>B. Bisogni di base, di salute (fisici e fisiologici) e materiali</p>	<ul style="list-style-type: none">- Conosce e sa accedere ai servizi pubblici del territorio- Accede a regolari controlli di salute e alle cure fisiche e mediche necessarie alla crescita;- La crescita è regolare- L'igiene e alimentazione sono appropriati- Sa leggere il foglietto illustrativo di un farmaco e conoscerne il dosaggio- Ha un ritmo sonno-veglia adeguato- comportamenti devianti- <u>Altro..</u>

Ghidul de observare oferă un index deschis de elemente de luat în considerare atunci când se observă subdimensiunile individuale.

ARE
LEAVERS

Proiectul individualizat pentru autonomie

Proiectul individualizat pentru autonomie, care va însoți beneficiarii până la vârsta de 21 de ani, descrie **acțiunile și activitățile** prin care se așteaptă ca **nevoile și așteptările** copilului să se transforme în **obiective și rezultate** ale schimbării, care vizează îndeplinirea **aspirațiilor** beneficiarilor prin utilizarea **resurselor și abilităților lor**, la care se adaugă **sprijinul** serviciilor și resurselor comunității. În acest sens, este un instrument **orientat spre viitor**, care reprezintă rezultatul unei activități de partajare și evaluare, iar beneficiarul trebuie să fie protagonist și responsabil împreună cu serviciul de referință și **tutorele pentru autonomie**.

Acesta din urmă va juca un rol important de **acompaniament și sprijin** în faza de implementare și mentorat în ceea ce privește desfășurarea activităților în viața de zi cu zi.

Pentru elaborarea proiectului individualizat, echipa și copilul:

- evaluează cu atenție cu ce **prioritate** și cu ce gradualitate temporală să lucreze la fiecare obiectiv și la fiecare dintre dimensiunile evidențiate ca fiind prioritare (abordare cu pași mici), având grijă să înceapă de la un punct forte pentru a activa procesul de motivație și participare;
- verifică toate **informațiile necesare** pentru a se asigura că tânărul este conștient și responsabil în mod concret pentru angajamentele pe care și le asumă și este capabil să le îndeplinească în viața de zi cu zi;
- în special, serviciile și tutorul sunt activi în **construcția condițiilor** care permit copilului să își asume și să își respecte acele angajamente.

Proiectul individualizat pentru autonomie conține:

- lista membrilor echipei care îl urmărește pe copil în procesul de experimentare
- specifică calea aleasă pentru autonomie (finalizarea studiilor secundare, pregătire universitară, formarea profesională sau integrarea pe piața muncii);
- enumeră contribuțiile economice care ar fi putut fi activate
- este structurat în jurul unor obiective generale și specifice și a pașilor consecvenți pe care copilul se angajează să îi realizeze

Pentru fiecare obiectiv general (și obiectivele specifice aferente acestuia), printre altele, sunt identificate următoarele:

- **acțiunile** și intervențiile care trebuie puse în aplicare și **cine este responsabil sau facilitator** în legătură cu angajamentele asumate de beneficiar și resursele umane care urmează să fie implicate
- **perioadele și etapele** pentru atingerea obiectivelor și implementarea acțiunilor preconizate de proiect și de parcursul ales;
- **elementele** care vor determina **sustenabilitatea** în timp a parcursului și, prin urmare, a proiectului de autonomie;
- **resursele materiale** existente pentru a sprijini proiectul individualizat de autonomie (de ex., plasarea într-un apartament pentru autonomie, locuințe publice, continuarea șederii cu familia adoptivă, altele ...);
- **metodele și calendarul de verificare** în conformitate cu ceea ce este indicat în liniile directoare pentru proiectare.

În cadrul proiectului individualizat de autonomie există **două zone principale de nevoi:**

1) *Zona Nevoile și resursele persoanei* și 2) *Zona Context/Mediu*

Fiecare dintre cele 2 zone este împărțită în **4 obiective generale:**

- Zona Nevoile și resursele persoanei:

1. sporirea / dezvoltarea bunăstării și a funcționării persoanei;
2. îmbunătățirea / promovarea educației / formării și dezvoltării competențelor;
3. realizarea condițiilor de muncă / ocupaționale;
4. încurajarea mobilității și a deplasărilor.

- Zona Context/Mediu:

1. păstrarea locuinței / îmbunătățirea condițiilor de locuință;
2. îmbunătățirea condiției economice;
3. satisfacerea acțiunilor de îngrijire;
4. consolidarea rețelelor sociale de proximitate.

Fiecare obiectiv generale este împărțit în obiective specifice.

ZONA NEVOILE ȘI RESURSELE PERSOANEI

**Obiectiv general „Creșterea/Dezvoltarea bunăstării și funcționării persoanei”,
Sprijinirea și dezvoltarea capacității de a:**

Realiza acțiuni de prevenire și tratament care vizează protejarea sănătății

Satisface nevoile primare ale vieții de zi cu zi

Îmbunătățește integrarea socială și relațională

Menține relații cu persoanele de referință din cadrul serviciilor sociale

Dobândește/consolida autonomia personală și capacitatea de a face față situațiilor problematice

Avea grijă de igiena și ordinea personală și în ceea ce privește îmbrăcămintea/ținuta

Dezvolta capacitatea de a stabili obiective pe termen scurt și mediu și de a identifica calendarul și modalitățile de îndeplinire a acestora

Participa la interviuri/întâlniri cu echipa și de a se conforma la programele convenite cu serviciile relevante

Activa înscrierea la alte servicii de specialitate

Altele (a se preciza)

Toate obiectivele specifice sunt împărțite în **indicatori de proces**. Acestea din urmă reprezintă rezultatele concrete, vizibile și detectabile care fac posibilă evaluarea în timp (dimensiunea procesuală) a nivelului de realizare, total sau parțial, a obiectivelor (generale și specifice):

Exemplu de indicatori de proces:

Realizarea de acțiuni de prevenire și tratament care vizează protejarea sănătății

- Capacitatea de a contacta medicul în caz de boală sau probleme de sănătate
- Utilizarea adecvată a sistemului de sănătate (medic generalist, facilități, scutiri, programări și gestionare examinărilor medicale etc.)
- Capacitatea de a avea grijă de igiena personală și cea a casei
- Cunoașterea tehnicilor de conservare și gătire a alimentelor
- Altele (a se preciza)

*Pentru fiecare indicator de proces ales, echipa va decide **acțiunile** pe care operatorii și/sau **tânărul** trebuie să le întreprindă pentru a-l realiza.*

Abordare SMART pentru formularea indicatorilor de proces

S-specific: simpli, specifici și formulați într-un mod clar și ușor de înțeles – *“Ce anume vrem să realizăm? Cum îi putem descrie astfel încât să poată fi înțeleși și împărtășiți de alți profesioniști, servicii și tineri?”*

M-măsurabil: măsurabili, monitorizabili, ușor de evaluat din punct de vedere al rezultatelor așteptate - *„Ce indicatori ne ajută să măsurăm obiectivele?”*

A-realizabil: accesibili și realizabili, bazați pe o verificare atentă a fezabilității - *„Acest obiectiv poate fi atins în mod realist pe baza angajamentului și a resurselor disponibile și a factorilor critici prezenți?”*

R-relevant: relevanți și semnificativi din perspectiva parcursului de viață a copilului - *„Acest obiectiv este într-adevăr semnificativ și important pentru autonomia copilului? Dorințele, așteptările și abilitățile sale sunt luate în considerare în mod adecvat?”*

T-la timp: delimitați în timp - *“Acest obiectiv poate fi atins pe termen scurt, mediu sau lung? Care sunt dimensiunile prioritare ce trebuie luate în considerare?”*

Monitorizare

Proiectul de autonomie va fi monitorizat și verificat de către echipă și poate fi remodelat în funcție de gradul de implementare și al gradului de avansare sau abatere de la obiectivelor stabilite. Proiectul este de fapt un instrument care însoțește procesul de schimbare al beneficiarului și, prin urmare, are un caracter dinamic și este strâns legat de analiza stării copilului.